

Constantin Eretescu

**Turnul de veghe
Jurnal de exil**

**II
2005-2007**

**EDITURA VREMEA
BUCUREȘTI
2016**

CUPRINS

2005.....	5
2006.....	197
2007.....	381

Coperta de Silvia Colfescu

Tehnoredactor: Dan Amza

Copyright © Constantin Eretescu, 2016

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ERETESCU, CONSTANTIN

Jurnal de exil : 1995-2004 [Text tipărit] / Constantin Eretescu ;
pref. de prof. Mircea Anghelescu. - București : Vremea, 2013-. - 3
vol. ; 20 cm

ISBN 978-973-645-566-7

Vol. 2. : Turnul de veghe. - 2016. - ISBN 978-973-645-745-6

I. Anghelescu, Mircea (pref.)

821.135.1-94

2005

1 ianuarie

Un ajun de An Nou petrecut acasă, într-o liniște care îți îngăduie să-ți ascuți întâmplările viitoare. La tv imagini îngrozitoare din Indonezia, unde un tsunami a făcut o mulțime de victime. Numărul morților la ora asta este de 150.000. Americanii, care donaseră inițial 15 milioane de dolari și au fost ridiculizați de presa internațională, și-au mărit contribuția la 350 de milioane. În perfect contrast cu mizeria de acolo, în Time Square din New York, un milion de oameni dansează și cascadează la cum alunecă o bilă luminoasă de-a lungul unui stâlp.

Au trecut pe la noi Laura di Angelo, fosta studentă a Sandei, cu un Linzer Torte.

Tot ieri, prin poștă de la Baia Mare, cinci exemplare din cartea recent apărută, *Learn to Sing, My Mother Said*.

Cred că am încheiat textul pentru „Origini” 1-2/2005, „Exilul intelectual”. L-am trimis ca să scap de el.

Azi soare. Rece și vânt, dar multă lumină.

Seara, ca întotdeauna, concertul de Anul Nou al filarmonicii din Viena, cu Lorin Maazel. În rest, citesc volumul Alexandrei Târziu, *Fapte bune cu Lisa*, pe care mi l-a dat în vară la Neptun și căreia mă gândeam să-i fac o recenzie, dar nu mai sunt sigur. Sunt în el și lucruri care-mi plac.

2 ianuarie

Toată viața m-am zbatut între incertitudini. Am încercat toate ezitățile, am trăit toate îndoielile. Nici nu-mi pot imagina cum ar fi aia să te așezi la masa de lucru cu o idee bine formulată în cap și s-o așterni pe hârtie. La mine totul se încurcă, pornesc dintr-un loc și ajung altundeva chiar și pe distanțele scurte pe care aveam siguranța că le pot străbate. Ce fericiri trebuie să fie cei care au știut ce vor. În scris, în viață.

Sanda pleacă în România mâine dimineață. Toată ziua de azi a mai făcut corectură la *Românii de la Est de Bug*, o lucrare care se configurează la mai bine de 1.000 de pagini format mare. Sumarul singur are 20 de pagini. Bagajul încă nu e făcut și se apropie ora cinci.

3 ianuarie

Dimineața o conduc la Boston, de unde pleacă la București. Fiindcă ajungem cu jumătate de ceas mai devreme la autogara de unde va lua autobuzul spre aeroport, ies din clădire să cumpăr un ziar de la una din mașinile din fața stației. Zăbovesc acolo un minut. Un tip iese după mine și foarte preocupat se îndreaptă spre o camionetă roșie. Devin atent. Niciun autobuz nu a plecat și nu va pleca decât peste 30 de minute. N-avea pe cine să conducă. Mă urmărește pe mine e primul gând. Așa că rămân și mă uit după el. Tipul se întoarce spre mine, după care se urcă în mașină și rămâne acolo. Stăm așa cinci minute și ne uităm unul la altul, apoi pornește mașina și pleacă. Ceva mai târziu ne urcăm în autobuzul spre Boston. Când plecăm, trecem din nou pe lângă camioneta roșie. Era parcată la colțul clădirii, un loc din care să ne poată vedea. Mă aplec și-l văd la volan. Sanda vede ce fac. „Unde te uiți așa atent?” Ce să-i spun? „O femeie frumoasă”, zic.

De aseară nu avem căldură. Am chemat tehnicianul care îngrijește de sistemul nostru de încălzire. Cumva, din greșeală,

am deconectat arzătorul de la curentul electric. Am tremurat de frig toată noaptea.

A sosit, cu o întârziere de patru luni, nr. 9-10 din „Origini”. Îmi pare bine că am scris frumos despre Nedelescu. Poeziile lui în continuare bune.

4 ianuarie

De pe internet aflu că în „România liberă” de mâine e semnalată cartea de folclor. Primul ziar care dă o informație (cu multe inexactități) despre apariția lucrării. Text nesemnat. A.K. zice că e Dan Stanca.

6 ianuarie

Telefon-surpriză de la Lidia Bradley. Încă din vară Lidia și fata ei de vreo 12 ani au plecat în Europa și s-au stabilit la München. Abandonând o casă grandioasă în Lincoln, Massachusetts, în mijlocul unei păduri, cu piscină acoperită, nu știu câte camere, colecție de pietre, totul realizat prin afaceri cu software făcute de bărbatul ei, computerist britanic ajuns om de afaceri în America. S-au temut de realegerea lui Bush și s-au gândit să aibă cât mai puțin de-a face cu autoritățile de aici. Acum s-au întors pentru câteva zile. Ne-am povestit o mulțime. Ea a susținut tot soiul de proiecte culturale în România. Avea pe atunci o mulțime de parale. Cred că în acest moment nu o duce prea bine bănește, mai ales că aici trebuie făcute în continuare tot plăți grele. Un om deosebit, cu care mi-a făcut plăcere să discut.

De ieri seara a nins încontinuu până azi la amiază. Cam 15-20 cm de zăpadă, așa că n-am ieșit decât să curăț prispa și fațada casei, treptele și trotuarul. Frig al dracului. Iar eu singur de țiuie casa în jurul meu. Două ceasuri am ascultat/reascultat câteva concerte pentru corn, oboi și flaut ale lui Vivaldi. Un

om plâpând și bolnăvicios, care s-a răzbunat pe soarta lui compunând cele mai senine concerte din câte s-au făcut. Poate că mâine voi avea o zi mai bună.

7 ianuarie

O zi întreagă de lucru și câteva telefoane: Ruxei Pelazza, lui Ionuț Galleriu la Bordeaux și primit unul de la Adriana Malek. A trimis felicitare de sărbători și dacă n-a primit una în schimb, a dedus că am scos-o de la inimă. Așa că...

Seara „Arabesque”, cu Sophia Loren și Gregory Peck. Grozav de trist să râzi de unul singur. Bun dialogul acestui film, mai ales al lui Peck. Scenariul fusese făcut pentru Cary Grant, dar Peck e mai intelectual și replicile bune sună la el mai firesc.

Mi-am tipărit „Exilul intelectual”. Nimic nu mă supără mai tare ca un dezacord, dar n-am putut citi bine textul în computer și l-am trimis așa, iar acum îmi mușc degetele.

S-a împlinit o lună de când am expediat – recomandat – volumul de folclor la Academia din București. Nicio confirmare că a fost primit. Cum să comunicî cu o instituție dacă ea nu-ți confirmă primirea unei corespondențe?

9 ianuarie

În Irak, un avion american a aruncat o bombă peste casa unui om care n-avea nimic de-a face cu insurgenții și a omorât toată familia, șase copii, părinții și niște vecini, 14 oameni cu totul. „Pierderi colaterale”, spune gazetarul. Mă întreb dacă ar fi folosit aceeași formulare dacă morții ar fi fost în familia lui. Partea cu adevărat bizară este că din când în când autoritățile americane vorbesc, drept că tot mai rar, despre cucerirea inimilor și cugetelor populației irakiene. To win their hearts and minds.

Amețit toată ziua. Ce-o mai fi și asta?

Seara un film excepțional, „Portrait of Jeannie”, al lui Selznick, din '49. O iubire între un bărbat și o tânără care a trăit și a murit cu o generație înainte. Ea este cea care-și dă seama de asta. „Time made an error”, zice ea către sfârșit. Un film construit în jurul portretului unei tinere. Mă întreb dacă Eban Adams este chiar numele pictorului. Acum câțiva ani o scriitoare a publicat un roman pornind de la unul din portretele celebre ale lui Vermeer, „Fata cu perla”. S-a făcut repede și un film după ea, pe care nu l-am văzut. Cel din seara asta mi s-a părut nemaipomenit de frumos. Ideea abolirii timpului a fost încercată de atâtea ori, dar eu n-am cunoscut până acum o tratare mai frumoasă și mai nobilă.

10 ianuarie

Frig, întuneric la ora 1 după-amiaza. Frig și umed. Radioul a transmis de două ori la rând concertul „Primăvara” al lui Vivaldi. Doar-doar s-o schimba vremea în bine. Și nimic. N-am niciun spor la lucru.

B.H. telefonează a treia oară ca să mă programeze la o lansare de carte la New York. Și o vrea în februarie. Îl refuz. Mai întâi fiindcă Sanda a publicat recent două cărți și, dacă facem lansarea, s-ar cuveni să le lansăm pe toate. Îi propun s-o lăsăm spre primăvară, atunci când rozele-nfloresc. E și el de acord.

De ani de zile țin pe ușa camerei mele un poster care face reclamă colecției de cărți clasice ale editurii Penguin. Este capul unui bărbat ale cărui trăsături sunt formate din cărți în diverse poziții. Iar astă seară, uitându-mă la o emisiune despre alchimie, descopăr că e de fapt imaginea lui Rudolf al II-lea al Bavariei, Austriei și Cehiei, cu reședința la Praga, mare promotor al alchimiei și cititor de cărți pe tema magiei divine. M-am bucurat de propria mea alegere, chiar dacă făcută din necunoaștere.

Cred că am făcut gripă. O persistentă hârâială la respirat, tuse, probabil că și ceva febră pentru că mi-e tot timpul frig. De unde naiba? Am fost tot timpul singur.

11 ianuarie

Azi se întoarce Sanda. Peste două ceasuri plec la aeroport la Boston.

12 ianuarie

Cu Sanda recuperată și adusă seara târziu acasă, mi-am îngăduit să fiu mai atent cu mine. Sunt în plină gripă: amețeli, temperatură ușoară, dureri surprinzătoare peste tot, senzația că am ieșit dintr-un meci de box, horcăieli nesfârșite. Și-mi va fi cu neputință să merg la farmacie. Afară zăpada căzută azi noapte și ploaia au înghețat tun. Îmi pun speranțele într-o cană cu lapte cald.

Neputând să fac nimic pentru mine, citesc primul volum din *Rapsodia epistolară* cu care s-a întors Sanda. Găsesc că este fascinant să vezi cum se dezvăluie caracterul oamenilor în corespondența pe care o fac. Cel pe care îl detest în acest moment e Amzăr, un monografist verzui al lui Gusti, aflat cu bursă la nemți. Scrisori în care tot timpul se mărește pe sine vorbind despre „puținătatea mea”, dar micșorându-l pe interlocutor prin adresări de tipul „logofete”, „custode”, cerând la nesfârșit tot soiul de lucruri. Înarmat cu o precisă scară a ierarhiilor: Magistrul, Decanul (Gusti), dl. Ricu (Stahl), Hersenie (Herseni), Antonie (Golopenția), fratele Bernea, fratele Ion (Ionică).

Am căpătat 14 exemplare din cartea de folclor. Va fi să mă gândesc bine cui îi dau.

13 ianuarie

Mi-e tot rău. „Ca Szeghedu' când l-a luat apa”, așa ziceam pe vremuri. Cred că am febră și, nu e nicio îndoială de asta, sunt amețit. Tot ce pot face e să citesc volumul lui Romoșan. *Cele mai frumoase 100 de poezii ale românilor*. I-am scris lui A.K. să facă o antologie a celor mai cretine poezii din perioada proletcultistă, a poeziilor șaizeciști, optzeciști, a poeziei închisorilor.

Aseară „Candide”, de L. Bernstein, operetă după Voltaire. Un haloimăs fără pereche – dinspre partea scenariului –, dar interpretat excelent. Un spectacol de acum un an de la New York.

15 ianuarie

Azi e ziua lui Eminescu, ctitorul limbii române literare și sensibilității poetice moderne. Ar trebui să ne amintim de el de fiecare dată când rostim un cuvânt, atunci când formulăm un gând. Mai cu seamă atunci când ne gândim frumos la iubire, la țară. Fie-i țărâna ușoară.

După patru zile de ceaiuri și doctorii, încep să mă recom-pun. Tot ce-am putut să fac zilele astea a fost să citesc volumul lui Romoșan, antologia de poezie despre români și România. Multe poeme care-mi erau total necunoscute și multe foarte bune. Mi-a mers de tot la inimă „Măceșul” lui Vasile Levițchi, poet basarabean. Sunt de fapt o mulțime: Leonid Dimov, Cezar Baltag, Emilian Galaicu-Păun, Pan Halippa, G. Sion, Hasdeu. Durerea naște poeți.

16 ianuarie

Aseară la filarmonica din oraș, Concertul pentru vioară de Prokofiev cu Sarah Chang și Sibelius, Simfonia I. Prima surpriză, Sarah Chang. Am mai văzut-o într-un concert, Concertul nr. 1 pentru vioară de Beethoven, acum vreo 5-6 ani. Un copil,

înger cu vioară. Iar aseară era în fața noastră o femeie, puțin mai grasă decât s-ar cuveni. Nu poți s-o acuzi că a crescut, dar sigur că-ți pare rău să vezi cum carnea invadează treptat locul ocupat înainte numai de spirit. Sibelius puternic, impetuos, neguros. Și interpretat în mod strălucit. O orchestră pe care acum un deceniu nu dădeai doi bani.

Graner, marele actor de la închisoarea Abu Ghraib din Bagdad, cel care apărea în toate fotografiile râzând fericit sau pocnindu-i pe deținuți, a fost condamnat la 10 ani închisoare. Asta ca să închidă gura opiniei publice mondiale. Și ca să oprească reclamațiile împotriva șefilor, cei care îi îndemnau în realitate să tortureze prizonierii. Mai urmează iubita lui, o altă figură odioasă. Și cu asta se încheie episodul. Bush poate fi fericit și gata să treacă la o fază mai bună: organizarea, după modelul țărilor din America Latină, a unui frumos și lung război civil între o coaliție formată din kurzi și shiiti, contra suniților răzvrățiți. Pentru ca americanii să poată domina liniștiți.

Răsfoiesc o scriere biografică despre W. Faulkner: Parini, *One Matchless Time; A Life of William Faulkner*, în care accentul succesului este pus pe seama convingerii scriitorului în propriul lui geniu și determinării. Singurul strămoș notabil în arborele lui genealogic a fost străbunicul, Old Colonel, care a făcut oarecari afaceri și a murit împușcat. El, strănepotul, după ce a publicat două volume de versuri și două de proză era socotit un eșec. Decât că eșecul a continuat să scrie, să publice, să renoveze structura romanului ca să devină ceea ce a sfârșit a fi. Se trezea la 5 dimineața și scria până se ducea la studio la Hollywood. Și citea toată ziua. În orașelul lui din Mississippi unde s-a născut, era cunoscut în tinerețe ca unul prea leneș ca să lucreze, un tip care împrumuta bani și nu-i restituia, bețiv căruia-i plac lucrurile de bună calitate. Îl porecliseră „Contele neconte”. A sfârșit necontele prin a fi conte.

Seara „*The Strange Woman*”, peliculă din '46, cu Hedy Lamarr, o actriță despre care comentatorul spune că e cea mai frumoasă femeie văzută de o cameră de filmat. O tânără care se căsătorește cu un bărbat cu o generație mai vârstnic și sfârșește în dragoste cu fiul lui cu care se iubea în copilărie, pe care îl îndeamnă să-și omoare tatăl, numai pentru a-l respinge atunci când crima chiar se produce, pentru a lua apoi pe logodnicul prietenei ei. Modelul femeii fatale, dar și mai mult decât asta, fiindcă pe acesta din urmă chiar îl iubește. Poveste dickensiană bună, dar și greu de digerat. Too many U-turns, cum se spune.

17 ianuarie

A.K. îmi anunță apariția a două recenzii: în „Revista Nouă”, din Câmpina, recenzia unui domn G. Rusu și a doua, azi, în „Cuvântul” lui Mircea Martin, o prezentare tot pe o pagină întreagă, a Rodicăi Zane. În sfârșit. Am crezut că volumul va cădea într-o lume de vată, că niciun ecou nu va răzbate spre lume.

Aflu că noul nostru președinte l-a schimbat pe Buzura de la Institutul Cultural Român și l-a pus în loc pe Patapievic. Nu știu cât e de bine, fiindcă Buzura se dedicase acestei instituții și făcuse o mulțime de lucruri bune, în vreme ce Patapievic învârte în cele două mâini cel puțin trei funcții: membru în comisia CNSAS, director al unei publicații care ține de Academia Cațavencu și acum șef la I.C.R. Ca să nu spun că-i place să apară la tv, la tot soiul de interviuri și că mai și scrie. Va trebui să citesc ceea ce a publicat.

Am tipărit pentru a treia oară textele Fata Pădurii. Nu mai sfârșesc cu pusul lor în ordine. Sper să fie pentru ultima dată.

Seara „*Murder by Death*”, după scenariul lui Neil Simon. Am râs până la leșin. Țin foarte bine minte că am mai văzut

filmul la București cândva la sfârșitul deceniului șapte. Dar cum engleza noastră era atunci cam boantă, am scăpat toate gagurile lingvistice, intraductibile. Sunt sute, unul după altul, tot filmul. Și o pleiadă de actori buni: Peter Sellers, Truman Capote, Vincent Price, Peter Falk.

18 ianuarie

Azi m-am aventurat pe afară: am legat în două volume filele tipărite de legendă și, așteptând în jurul unei cafele la un restaurant de vizavi de atelier să se termine lucrarea, descopăr într-o latură, în umbră, o femeie așezată frumos pe un scaun înalt exact așa ca să mă vadă mai bine. Singurul client în afara mea în toată prăvălia. De. Au mare grijă de mine.

Afară frig grozav. În Minnesota au fost ieri -54°F, adică -47°C. Azi a ajuns la noi. Nu chiar așa, dar vreo 15-20 sub zero tot au fost. Celsius. Grade adevărate.

„Double Indemnity”, film noir din '44 cu Barbara Stanwick pe post de maestru al crimei. Excelent film, bine gândit, bine cumpănit. Scenariul lui Raymond Chandler după romanul lui James Cain, una din cele două cărți bune scrise de acesta. Cea de a doua fiind „The Postman Always Rings Twice”.

19 ianuarie

Numărul victimelor tsunami-ului din 26 decembrie a ajuns la 225.000. La care se adaugă 20.000 despre care nu se știe nimic. Americanii au transformat donația într-un prilej de a vinde orez și apă populației înfometate la prețurile și la costurile transportului din SUA. După ce au consumat banii alocați și-au luat tălpășița și au plecat.

Un al doilea scandal Abu Ghraib a izbucnit printre militarii britanici. De data asta abuzurile s-au petrecut la Basra, regiunea controlată de englezi. Cei acuzați afirmă că au

executat ordine primite de la superiori, superiorii spun că n-au dat asemenea ordine. Dacă și englezii au înțeles să tortureze civilii din Irak, ce să ne mai mirăm de americani, oricum cu un secol-două mai sălbatici.

De zile întregi lucrez la Fata Pădurii fără să se vadă ceva. Serile mă cuprinde dorul de scris literatură, dar știu bine că n-am voie să mă apuc de ceva fiindcă asta ar însemna să abandonez lucrul anterior, eu nefiind capabil să fac două lucruri deodată.

În 1847 la Barnstable, Massachusetts, s-a petrecut o crimă. Un băiețel de 10 săptămâni a fost răpit de acasă. S-au format echipe care să-l caute și a fost găsit înecat în ocean, la țărmul apei. Cum era iarnă și cum nu erau turiști care să fie suspectați, s-a dedus că asasinul era un membru al comunității. În ziua înmormântării, preotul a cerut ca fiecare locuitor să pună mâna pe trupul copilului ca să-și dovedească nevinovăția. Așa au procedat toți, până n-au mai rămas decât membrii familiei. Mama s-a apropiat, a pus mâinile pe băiat, după care și le-a retras de parcă s-ar fi opărit. „N-am făcut-o eu, n-am făcut-o eu”, a strigat. În felul acesta au descoperit criminalul.

20 ianuarie

Bush a fost inaugurat pentru cel de al doilea termen într-un oraș paralizat de poliție și de armată. Toți funcționarii orașului au fost trimiși acasă, ca să facă loc unei parăzi, în care mașina prezidențială era flancată de alte două și de polițiști în civil care fugeau de-a lungul limuzinei. Ai crede că o paradă e un act spontan, expresia bucuriei de a vedea înscăunat un nou președinte. În loc de asta, vedeai o pază care acoperea totul, centimetru de centimetru, pe uscat, în cer și pe apă. Și totuși, au fost și oameni care au manifestat împotriva, strigând „Liar!